

ÖZEL OKUL ÖĞRETMENLERİNİN AYLIK ÜCRET, EK DERS ÜCRETİ VE DİĞER ÖZLÜK HAKLARI

1. GİRİŞ

Ülkemizde 2024-2025 eğitim öğretim yılına ilişkin olarak tahmini olarak 14 bin 500 civarı özel okul bulunduğu ve bu okullarda görev yapan öğretmen sayısının 200 bine yaklaşmış olduğu düşünülmektedir.

Özel okul öğretmenleri hizmet akdine göre çalışmalarından dolayı 4857 sayılı İş Kanunu'na tabidirler. Aynı zamanda 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu ve Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği ile özel okullarda istihdam edilen öğretmenlerin ücret ve ücret kalemlerinin belirlenmesine dair düzenlemeler getirilmiştir.

Bu makalede, özel okul öğretmenlerine özgü sözleşmeler çerçevesinde mevzuatta belirtilen ücret yapısı ve ücret kalemleri ele alınacaktır.

2. ÖZEL OKUL ÖĞRETMENLERİNİN TEMEL VE EK DERS ÜCRETLERİ

5580 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin 2 nci fıkrası hükmü uyarınca özel okul öğretmenlerine ödenmesi gereken aylık ücretin resmi okullarda görev yapan öğretmenlere ödenen aylık ücretten az olması mümkün değilken, 01.03.2014 tarihinde bu hüküm kaldırılmıştır. Aylık temel ücret için İş Kanunu gereğince asgari ücret şartı dışında zorlayıcı bir hüküm bulunmamakla beraber aynı Kanunun 9 uncu maddesinin 3 üncü fıkrası gereği resmi okul öğretmen ve personeline sağlanan sosyal yardım kapsamındaki ek ödemeler, eksiksiz olarak özel okul öğretmen ve personeline de ödenmek durumundadır.

Özel okul öğretmenlerinin temel ücreti ile ilgili olarak, Kanun ve ilgili Yönetmelikte asıl görevli aylık ücretli öğretmen ve ders saati ücretli öğretmen kavramlarının tanımlanması yol gösterici olacaktır.

• Asıl Görevli Aylık Ücretli Öğretmen

Özel okullarda asıl görevli aylık ücretli öğretmenlerin, haftada en fazla 20 saate kadar aylık karşılığı girdikleri ders karşılığında aldıkları ücrete aylık ücret denilmektedir. Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 26 ncı maddesinin 4 üncü fıkrasına göre, "Okullarda görevli öğretmenler ile uzman öğreticiler haftada en fazla aylık karşılığı 20 saat, ders saati ücretli 20 saat olmak üzere toplam 40 saate kadar ders okutabilir". Daha açık bir ifade ile asıl görevli aylık ücretli öğretmenler maktu olarak belirlenen aylık karşılığı olarak haftada 20 saate kadar derse girebilecekler, aylık karşılığı girilen ders saatinin üstünde 20 saate kadar ek derslere girilmesinin kararlaştırılması halinde ise ek ders ücreti kendilerine ödenecektir.

Bahse konu 20 saatlik maktu ücretli süre üst sınırı ifade etmektedir. Yönetmeliğin EK-5'te yer alan iş sözleşmesi formuna göre, girilecek aylık karşılığı ders sayısı ile girilecek ek ders sayısının iş sözleşmesinde yer alması gerekmektedir. Örnek vermek gerekirse, öğretmenle sözleşmede aylık karşılığı okutulacak ders olarak haftalık 15 saat, ek ders olarak da 10 saat için anlaşılmış olsun. Bu durumda öğretmene 15 saat için aylık ücret ödenecek, 10 saat için ise ek ders ücreti ödenecektir. Öğretmen ile aylık karşılığı haftada 15 saat derse girilmesi yönünde sözleşme yapılmış ancak ek derse ilişkin sözleşmede hüküm bulunmamasına rağmen haftalık 25 saat ders okutulmasının istenmesi halinde ise haftada girilen 15 saat için aylık ücret ödenmesi gerekir. Geri kalan 10 saatin ise fazla sürelerle çalışma olarak değerlendirilmesi ve buna göre ücretlendirilmesi gerekmektedir.¹

¹ Fatma Nur Alan, (2020). Özel Okul Öğretmenlerinin İş Sözleşmeleri, Y. Lisans Tezi Hacı Bayram Veli Üni. Yük. Lisans Ens., Ankara, 58-59

5580 sayılı Kanuna göre, ek ders ücreti miktarının resmi okullar için tespit edilen miktarından az olamayacağı, ancak 8 inci maddede resmi okul ve kurumlardan ücretli olarak görevlendirilenlere verilecek ek ders ücreti miktarının resmi okullar için tespit edilen ek ders ücretinin 2 katını geçemeyeceği de hüküm altına alınmıştır.

Aylık karşılığı haftalık 20 saate kadar girilen derslere ödenen aylık ücretin, en az asgari ücret tutarında belirlenmesi gerekmektedir.

- **Ders Saati Ücretli Öğretmen**

Yönetmeliğin EK-5 te yer alan matbu iş sözleşmesi formu, Ders Saati Ücretli Öğretmenler ile haftalık 20 saate kadar maktu bir ücret şeklinde belirlenmiş Asıl Görevli Aylık Ücretli Öğretmen seçeneği seçilecek şeklinde düzenlenmiştir. Ders saati ücretli öğretmenler ders saati başına belirlenen ücretin, girdikleri ders saati ile çarpımı ile toplam ücretlerine ulaşırlar.

Yönetmeliğin 40 ıncı maddesinin 1 inci fıkrasının b bendinde düzenlendiği üzere Kurumlarda görev yapan yönetici ve rehber öğretmen dışındaki eğitim personeline, başka kurumlarda da ders saati ücretli olarak görev verilebileceği ve eğitim personelinin toplam ders saati sayısı kurumlarda 40 saati geçemeyeceği ifadesi ile ders saati ücretli öğretmenin de asıl görevli aylık ücretli öğretmenler gibi haftada 40 saatten fazla ders veremeyecekleri hükmolunmuştur. Yine bu öğretmenler için belirlenen ders saati ücretinin resmi okullar için tespit edilen ek ders ücretinin iki katını geçemeyeceği şeklinde yorumlanması gerekmektedir.

Ders Saati Ücretli Öğretmenlerin 1 ay içindeki toplam çalışma saati saatinin 7,5 a bölünmesi ve çıkan sayının çalışma gün sayısı olarak Sosyal Güvenlik Kurumu'na bildirilmesi gerekmektedir.

3. SOSYAL YARDIM KAPSAMINDAKİ EK ÖDEMELER

5580 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında özel okul öğretmenlerine de sosyal yardım yapılacağına ilişkin hükme yer verilmiştir: "Sosyal yardım kapsamındaki ek ödemeler; bütçe kanunlarıyla resmi okul öğretmen ve personeline sağlanan haklara denk olarak okul öğretmenlerine ve personeline de ödenir. Sosyal yardım kapsamındaki ek ödemelerden gelir vergisi kesilmez". Söz konusu hüküm gereğince resmi okul öğretmenlerine ödenen sosyal yardım kapsamındaki ödemelerin özel okul öğretmenlerine de yapılması gerekmektedir.

Memurlara yapılacak olan sosyal yardımların neler olduğuna 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda yer verilmiştir. Bu yardımlar; eğitime hazırlık ödeneği, aile yardımı ödeneği, ölüm yardımı ödeneği şeklinde sıralanabilir.

- **Öğretim yılına hazırlık ödeneği;**

657 sayılı Kanunun ek 32 nci maddesinde tanımlanan bu ödenek, fiilen öğretmenlik yapan özel okul öğretmenlerine de her yılın Eylül ayında bir defa olarak ödenmesi gerekmektedir.

Ödenek tutarı ödeme zamanında memur maaş katsayısına göre hesaplanmaktadır. Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2024 ve 2025 Yıllarını Kapsayan 7 nci Dönem Toplu Sözleşmenin 2 nci Bölüm 11 inci maddesi gereğince; hazırlık ödeneğinin 4500 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı suretiyle bulunacağı akdedilmiştir. Eylül 2025 te ödenecek hazırlık ödeneği tutarı, Temmuz 2025 memur maaş katsayısı ile hesaplanacak olup Eylül 2024 için 4.085,08.- TL brüt olarak belirlenmiştir.

5580 sayılı Kanuna tabi özel okulda çalışan öğretmen ve personele yapılan öğretim yılına hazırlık tazminatı, bütçe kanunlarıyla resmi okul öğretmen ve personeline yapılan ödemeler kadarlık kısmının vergiye tabi tutulmaması, bu tutarı aşan kısmının ise ücret olarak değerlendirilip, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94/1 inci maddesi hükmüne göre tevkifata tabi tutulmak suretiyle vergilendirilmesi gerekmektedir. Ancak tamamı sigorta prime esas kazançta tabidir.

- **Aile yardımı;**

657 sayılı Kanunun 202 nci maddesinde tanımlanan bu ödenek eşi çalışmayan veya çocuğu olan öğretmenlere yönelik olarak, aylık olarak ödenen bir sosyal yardımdır. Boşanmış öğretmenler de çocukları için bu yardımdan faydalanabileceği gibi üvey çocuklar için de bu yardımdan faydalanılabilir. 0-6 yaş çocuklar için aile yardımı bir kat artırımlı ödenir. Eş için ödenen aile yardımı ödeneğine evlenme tarihi; çocuk için ödenen yardıma da çocuğunun doğduğu tarihi takip eden ay başından itibaren hak kazanılır. Eş için ödenen aile yardımı ödeneği hakkı boşanma veya eşin ölümü, çocuk için ödenen yardım ödeneği hakkı da çocuğun ölümü veya çocuğun evlenmesi, 25 yaşına girmesi, menfaat karşılığı bir işte çalışması veya çocuğun burs alması veya Devlet tarafından okutulması durumlarında sona erer. Eşlerden ikisi de aile yardımı almaya hak kazanmışsa bu haktan sadece birisi yararlanır. 2025 yılı 2 nci yarısı kapsamında eş için ödenecek aile yardımı 2.301,54 TL'dir. Bu ödenek 0-6 yaş arası 1 inci çocuk için 506,28 TL, 2 nci çocuk için 1.012,56 TL, 3 üncü çocuk için 1.518,83 TL, 4 üncü çocuk için 2.025,11 TL'dir. 6 yaşından büyük 1 inci çocuk için 253,14 TL, 2 nci çocuk için 506,28 TL, 3 üncü Çocuk için 759,42 TL olarak hesaplanmıştır.

Aile yardımında Devletçe verilen tutarı kadar olan kısmının gelir vergisinden istisna edilmesi gerekmektedir. Yine 5510 sayılı Kanun'un 80 inci maddesi gereği belirlenen istisna tutarı dikkate alınarak sigorta primine esas kazanca tabidir.

- **Ölüm yardımı ödeneği;**

657 sayılı Kanun'un 208 inci maddesinde, Devlet memurlarından memur olmayan eşi ile aile yardımı ödeneğine müstahak çocuğu ölenlere en yüksek Devlet memuru aylığı (ek gösterge dahil) tutarında, memurun ölümü halinde sağlığında bildiri ile gösterdiği kimseye, eğer bildiri vermemiş ise eşine ve çocuklarına, bunlar yoksa ana ve babasına, bunlar da yoksa kardeşlerine en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) 2 katı tutarında, ölüm yardımı ödeneği verileceği düzenlenmiştir.

2025 yılı Ocak-Temmuz ayları arasındaki dönem için; öğretmenin eşinin veya çocuğunun ölümü halinde öğretmene ödenecek olan ölüm yardımı tutarı 9.619,28 TL olup, öğretmenin ölmesi halinde yakınlarına yapılacak ölüm yardımı 19.238,56 TL olarak hesap edilmiştir.

Ölüm yardımı ödeneğinin devletçe verilen tutarı kadar olan kısmının gelir vergisinden istisna edilmesi gerekmektedir. Ayrıca sigorta prime esas kazanca tabi değildir.

4. SONUÇ

Özel okul öğretmenleri, hizmet akdine göre çalışmalarından dolayı 4857 sayılı İş Kanunu'na tabidirler. Aynı zamanda 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu ve Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği ile ücret ve ücret kalemlerinin belirlenmesine dair düzenlemeler getirilmiştir.

Özel okul öğretmenlerinin temel ücret ve ek ders ücretleri ile ilgili olarak, ilgili Kanun ve Yönetmelikte asıl görevli aylık ücretli ve ders saati ücretli öğretmen kavramlarını incelemek gerekmektedir.

Özel okul öğretmenleri için aylık temel ücretlerine yönelik İş Kanunu gereğince asgari ücret şartı dışında zorlayıcı bir hüküm bulunmamakla beraber aynı Kanunun 9 uncu maddesinin üçüncü fıkrası gereği resmi okul öğretmen ve personeline sağlanan sosyal yardım kapsamındaki;

- Öğretim yılına hazırlık ödeneği,
- Aile Yardımı,
- Ölüm Yardımı Ödeneği,

özel okul öğretmen ve personeline de ödenmek durumundadır.

